

vil være Gen, om' ikke flere i hvert Sogn, som vilde gjøre saadanne Indsigelser gjældende for Domstolene, og Loven vilde altsaa i Virkeligheden ikke komme til at træde i Kraft. Hvad der desuden ikke er mig ganske klart, er, hvorledes det vil stille sig, naar Den, der har anlagt Sag og bundet den, faaer godkjendt sin Fordring paa en bestemt Deel af Udmarksjorderne; hvorledes skal Loven saa kunne gennemføres for hele Sognet? Jeg troer ikke, dette er muligt. Endringsforslaget lyder jo paa, at Lovens Virksomhed suspenderes for det paa-gjældende Sogns Vedkommende, saalænge Rets-sagen staaer paa, og at Loven først træder i Kraft, efterat Sagen er afgjort. Men dersom Afgjørelsen af Rets-sagen gjør Lovens Ikraft-træden umulig i dette Sogn, hvad saa? Ord-ningen af samtlige disse Forhold er efter min Mening af paatrængende Nødvendighed; det er en Uret mod Bornholmerne at udsætte Ved-tagelsen af et Lovforslag som dette, af Grunde, hvis Vægt og Betydning jeg ingenlunde kan erkjende. Jeg troer, som jeg allerede ved for-rige Behandling udtalte, at Rets-spørgsmaalet i sine store Træk allerede er afgjort; det er afgjort ved Højesteretsdom, at Hartkornseierne ikke ere ubelukkende berettigede, at Huusmæn-dene ogsaa have en Ret til Andeel i Udmarks-jorderne. Jeg tvivler meget paa, at derfor Domstolene kunne tilkjende den ene eller den anden enkelte Person i et Sogn bestemte An-dele i Sognets Udmarksjorder. Domstole-nes Kjendelse kan neppe komme stort videre end til det Punkt, hvortil man er kommen ved Højesteretsdommen af 1ste Decbr. 1862, som har paa kjendt Rets-spørgsmaalet i dets Heel-hed. I ethvert Tilfælde vilde vistnok den en-delige Ordning, selv om den er mulig ad Retsveien, medføre saa store Ulemper for Be-boerne, som skulde søge ad denne Vej at komme til deres Egentom, og medføre en saa stor Tidsspilde, at det for mig staaer saaledes, at det langtfra vil være i de Paagjældendes Interesse, at der aabnes dem denne Afgang til fornøjet Retstrætte. Jeg maa gjøre op-mærksom paa, at der har været en ganske over-ordentlig rundelig Tid og Velighed for de En-kelte til at søge deres Krav gjort gjældende for Domstolene. Denne Retstrætte er jo ikke op-

staaet fornøhlig; den har bestaaet i Decennier, og dog er man endnu ikke kommen saa vidt, at nogen enkelt Privatmand paa Bornholm ad Rettens Vej har faaet tilkjendt sin Andeel i Udmarksjorderne. Selve Lovudkastet, som det er kommet frem fra Landsthinget, har jo i Grunden ikke været Gjenstand for Discussion her; der har kun været fremhævet enkelte Hovedpunkter deri, Detaillen af Lovudkastet har albeles ikke været drøftet, idetmindste ikke mig bekendt. Jeg troer, at de enkelte Bestemmelser i Lovudkastet paa en saa mild og lempelig Maade som muligt søge at hidføre en Over-gang fra den hidtilværende neppe retmæssige Tilstand til en retlig Tilstand. Det er saa langt fra at være Tilfældet, at Lovudkastet til-sigter at expropriere samtlige Udmarkslodder, at det tværtimod tager et meget omhyggeligt Hensyn til de Eiere og Arvesøstere, som i god Tro ved Kjøb ere komne i Besiddelse af disse Udmarkslodder, og tager et meget omhyggeligt og ømt Hensyn ogsaa til de Hartkornseiere, som have taget deres Udmarkslodder under Dyrkning og anvendt Beløstning derpaa, idet det giver dem Fortrinsret til at erhverve disse, vel at mærke, for det Beløb, som de vare værd i raa Tilstand. Det forekommer mig, at hver enkelt Paragraph i Udkastet vidner om, at man, skjøndt man har erkjendt, at Spørgs-maalet i dets Heelhed kun kunde løses ad Lov-givningsveien, har villet undgaae, saavidt det er muligt, at træde nogen Enkelt's velerhvervede Ret for nær. Jeg kan derfor ikke Andet end anbefale det høie Thing Vedtagelsen af dette Udcast, selsølgelig med de Endringer dertil, som Thinget maatte ansee for at være rigtige, men maa derimod bestemt fraraade at rempla-cere Udcastet med et heelt nyt Udcast, hvilket vilde udsætte Ordningen af samtlige disse For-hold for Bornholms Vedkommende idetmindste i eet Aar. Jeg har Anledning til at troe, at Lovudkastet, som det er kommet fra Landsthi-ninget, vil blive modtaget med Glæde og Paa-skjønnelse af Bornholmerne. De ærede Med-lemmer af dette Thing, som have gjort sig den Uleilighed at gennemlæse Bilagene, som have ledsaget Lovudkastet til det andet Thing, ville sikkert deri have seet Vidnesbyrd om, at Til-endebringelsen af dette Lovudcast bliver paa